

Masterinnen of Arts

Onbekende maar betekenisvolle vrouwen in de taal-, literatuur- en kunstwetenschappen

Phillis Wheatley (18e eeuw)

- Een tot slaaf gemaakte vrouw met dichterstalent
- Eerste Afro-Amerikaanse vrouw die een **dichtbundel** publiceerde
- Haar bekendste gedicht '**On Being Brought from Africa to America**' is een protest tegen racisme

Nicole Van Goethem (20e eeuw)

- Vlaamse tekenares, cartoonist en animator
- Won in 1987 als **eerste Belg een Oscar** met haar debuutfilm 'Een Griekse tragedie'

Virginie Loveling (19e eeuw)

- Vlaamse dichteres, schrijfster en essayist
- Schreef soms onder het pseudoniem W.G.E. Walter
- Bekend om haar **oorlogsdagboeken** uit 1914-1918
- Schreef ook psychologische romans met gothic-elementen

Clara Peeters (17e eeuw)

- Kunstschilderes
- Een pionier van het **stilleven** als genre
- Schilderde meestal bloemen, banket of ontbijt
- De eerste schilder die visstillevens schilderde

levenloze objecten afbeelden, bv. vruchten, bloemen en voedsel

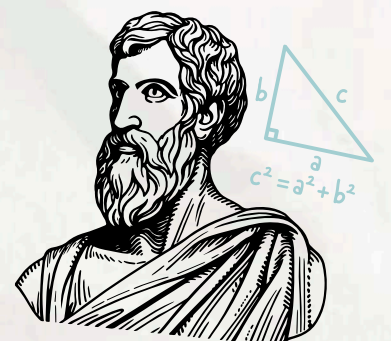
Maria Anne Mozart (18e eeuw)

- Net als haar broer Wolfgang een getalenteerde **pianiste en**
- violiste
- Recent onderzoek toont dat Maria **heeft meegewerkt** om de eerste symfonie van Mozart te orkestreren
- Moest op haar 18e stoppen met muziek, want in die tijd stond vrouwen die optraden voor geld gelijk aan prostitutie

Themistoclea (600 v. Chr.)

- Ook bekend als Aristokleia of Theokleia
- Over haar leven is weinig bekend; wel dat ze een **priesteres in Delphi** was en onderwijzer van de Griekse filosoof **Pythagoras**

Chantal Akerman (20e eeuw)

- Belgisch filmregisseur, actrice, auteur, producent en componist
- Maakte de film 'Jeanne Dielman', uitgeroepen tot beste film aller tijden

Levina Teerlinc (16e eeuw)

- Vlaamse **miniaturiste**, gespecialiseerd in portretminiatures
- Als hofschilder verbonden aan het **Engelse hof** van Hendrik VIII, Eduard VI, Maria I en Elizabeth I

Ricarda Huch (20e eeuw)

- Duits filosoof, historicus en schrijver
- Werd 7 keer genomineerd voor de Nobelprijs voor Literatuur
- Een van de **belangrijkste vrouwelijke schrijvers** van de 20ste eeuw

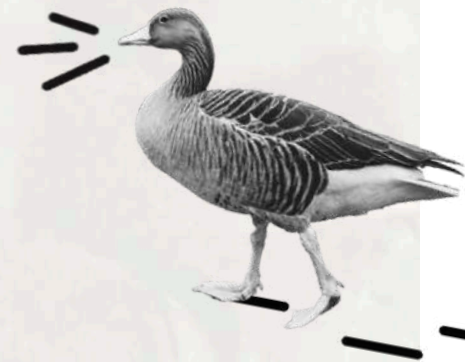
Ethel Mary Smyth (20e eeuw)

- Engelse componiste, dirigent en schrijfster
 - Neemt actieve rol in de **Suffragettesbeweging**
 - **Componist** van o.a. haar opera 'The Wreckers' (1902-1904) en haar mis 'Mass in D' (1891)
- vrouwenrechtenbeweging

Wanneer dieren lijken te spreken

Wat zijn onomatopeeën?

= Klanknabootsing

Dierengeluiden zijn de bekendste onomatopeeën:

ia-ia/balken
ih-oh, ó-a
= Spaans = Chinees

kwek/kwaken
cuac, gā gā

miauw(en)
miau, miāo

kukeleku/kraaien
quiquiriquí, ō ō

bzz/zoemen
bzz, wēng

woef/blaffen
guau, wāng
wāng

bèèh/blèren
beee, miē

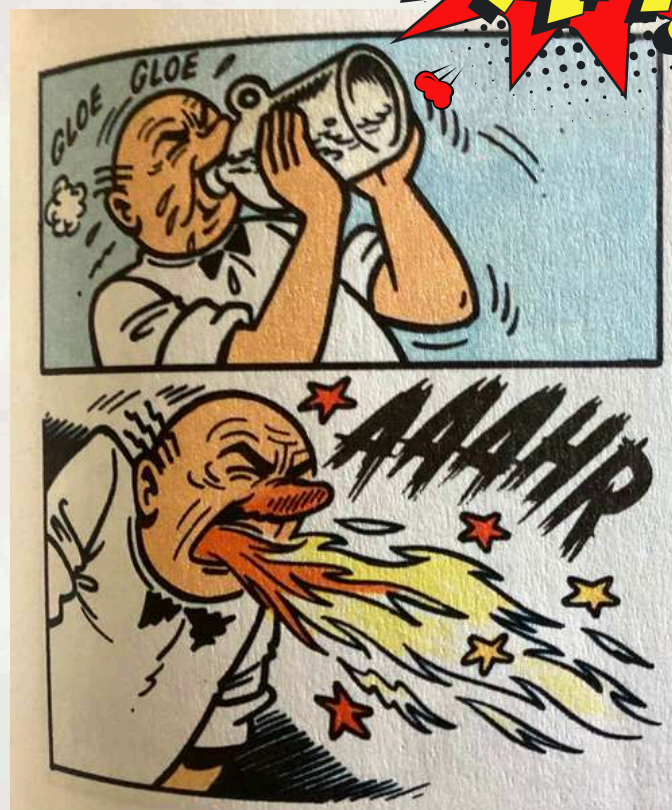
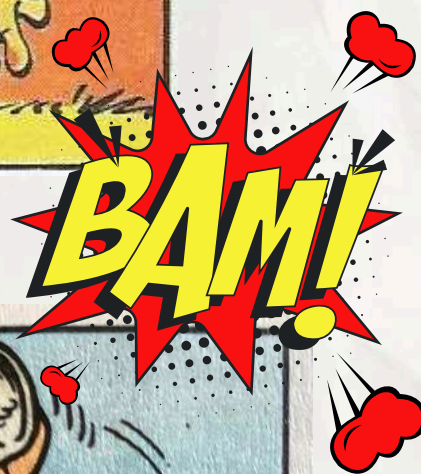
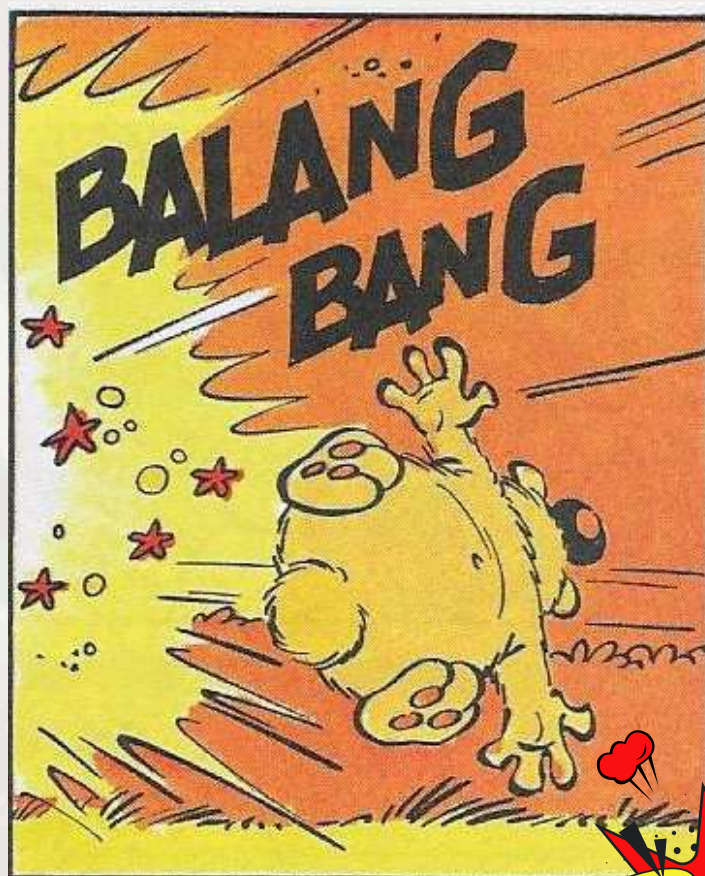
Bestaan in elke taal, maar niet elke taal geeft ze weer op dezelfde manier

Andere voorbeelden

- Onomatopeeën bootsen dus het **geluid** dat ze zelf beschrijven na
- Niet alleen dierengeluiden, denk ook aan:
 - 'klik' (van een camera)
 - 'plons' (iemand die in water springt)
 - 'pang' (een pistool dat afgaat)
- Ook sommige **voorwerpen/werkwoorden** beschrijven hun klank:
 - 'poef' (zitkussen)
 - 'didgeridoo' (muziekinstrument)
 - 'knippen' (< het geluid dat een schaar maakt in papier)
 - 'slurpen' (< het geluid dat je maakt als je een warme drank drinkt)

Ook in **strips en comics** zijn onomatopeeën populair

Taaltip: Oudgrieks of oud-Grieks?

- De taal:
'Ik leer **Oudgrieks** en ken al
veel Oudgriekse woorden.'

- Een voorwerp:
'Dat is een **oud-Griekse** vaas.'

→ **Oud-Grieks** mag ook,
als het zeker om de periode
van de oude Grieken gaat

Mythen

van de oude Grieken

Een greep uit die serieuze erfenis

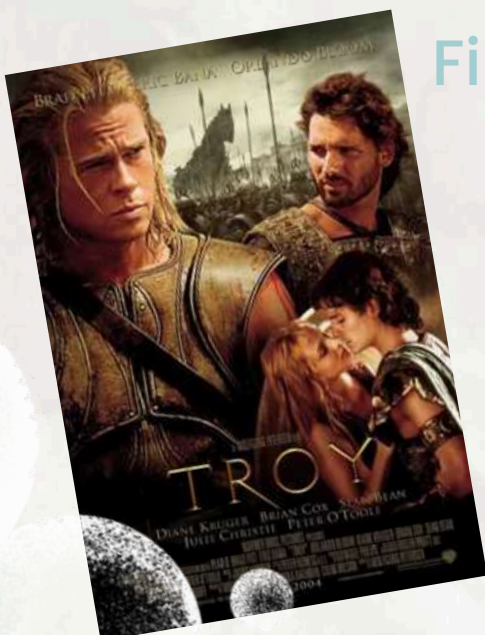
Een narcist

- Iemand met een ziekelijke liefde voor zichzelf
- Term ontstaan door 19e-eeuwse psychologen (bv. Freud), die zich inspireerden op mythe van Narcissus
- Knappe Narcissus had nimf Echo afgewezen, dus de goden straffen hem door hem verliefd te maken op zichzelf
- Narcissus bleef maar naar zijn spiegelbeeld staren in het water tot hij stierf van uithongering
- Op de plek waar hij stierf, groeide een bloem: een narcis

Een achillespees/achilleshiel

- Achillespees = pees tussen kuit en hiel
Achilleshiel = iemands kwetsbare plek (fig.)
- Achilles was een supersterke held, want zijn mama had hem als baby ondergedompeld in de Styx-rivier om hem onkwetsbaar te maken
- Maar ze hield hem vast aan zijn enkel, waardoor die plek wel kwetsbaar bleef
- Achilles stierf in Trojaanse oorlog door een pijl in zijn achillespees

Film 'Troy' met Brad Pitt als Achilles

Een atlas

- Een boek met kaarten van de wereld
- Door cartograaf Mercator (16e eeuw) vernoemd naar Atlas
- Atlas was een mythische koning die, samen met de Titanen, de goden in de hemel wilde bestormen
- Moest als straf van oppergod Zeus de hemel en aarde uit elkaar houden door de hemel (of aarde) op zijn schouders te dragen

Een doos van Pandora

- iets dat, eens je het aanbrengt of eraan begint, veel ellende teweegbrengt

Vaak gebruikt in politiek nieuws, maar ook letterlijk in 'De Mol': wanneer iemand de doos opende, begon de groepspot leeg te lopen

- Zeus wilde Prometheus straffen, dus hij stuurde Pandora met een doos naar de aarde
- In de doos zaten alle rampen, ziekten en zonden: iets wat de mensheid tot dan toe nog niet kende
- Pandora was nieuwsgierig en opende de doos: het einde van de zorgeloosheid

Mythische liedjes

Hedendaagse songs met een knipoog naar de oude Grieken

Atlas – Pommeliën Thijs

Jij zei dat het klaar was,
noemde mij je atlas [...]
Ik wist dat het zwaar was,
niet dat het niet waar was
Je wereld op mijn schouders,
nooit andersom

Atlas moet de hemel (of aarde)
op zijn schouders dragen

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pommeliën_Thijs_HFFestival_10aug2024.jpg

Icarus – Bastille

Icarus vliegt te hoog, waardoor
zijn vleugels smelten en hij sterft

**Icarus is flying too close
to the sun**

And Icarus's life, it has
only just begun
This is how it feels to
take a fall

Icarus is flying towards
an early grave

champagne problems - Taylor Swift

Your **Midas touch** on the Chevy door
November flush and your flannel cure
"This dorm was once a madhouse"
I made a joke, "Well, it's made for me"

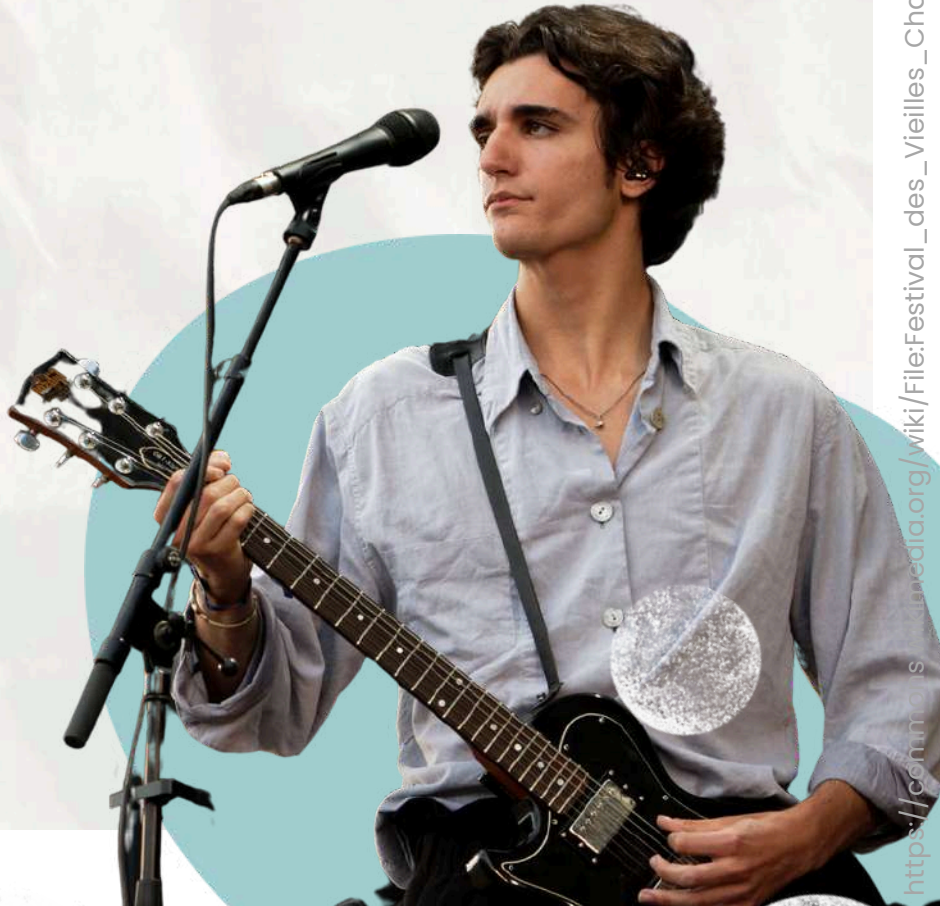
Koning **Midas** verandert alles
wat hij aanraakt in goud

Persephone - Tamino

And then **I made sure**
You would always return [...]
And you've noticed it
There is something right here
You have come to love

Hades maakt **Persephone** verliefd
op hem, waardoor ze elk jaar een
paar maand bij hem is

Cassandra - Florence & The Machine

I used to see the future
and now I see nothing
They cut out my eyes and sent
me home packing [...]
Crying like Cassandra

Cassandra is een zieneres die **Apollo** afwijst, als wraak zorgt hij ervoor dat niemand haar gelooft

Atlantis - Kommil Foo

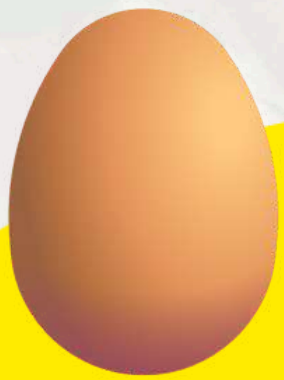
Een mythisch **eilandrijk** waarvan stichters half god, half mens zijn

Het is 20 juni half vier
En George die praat en praat
Hij vertelt haar van **een oude stad**
Die nog steeds bestaat
Want **dat Atlantis ooit gezonken** is
Hier vlak voor de kust
En in een grote luchtbel nu
Op de bodem rust

Rebustijd

Welke wens beelden deze emoji's uit?

+

D

P

=

B

O

=

A

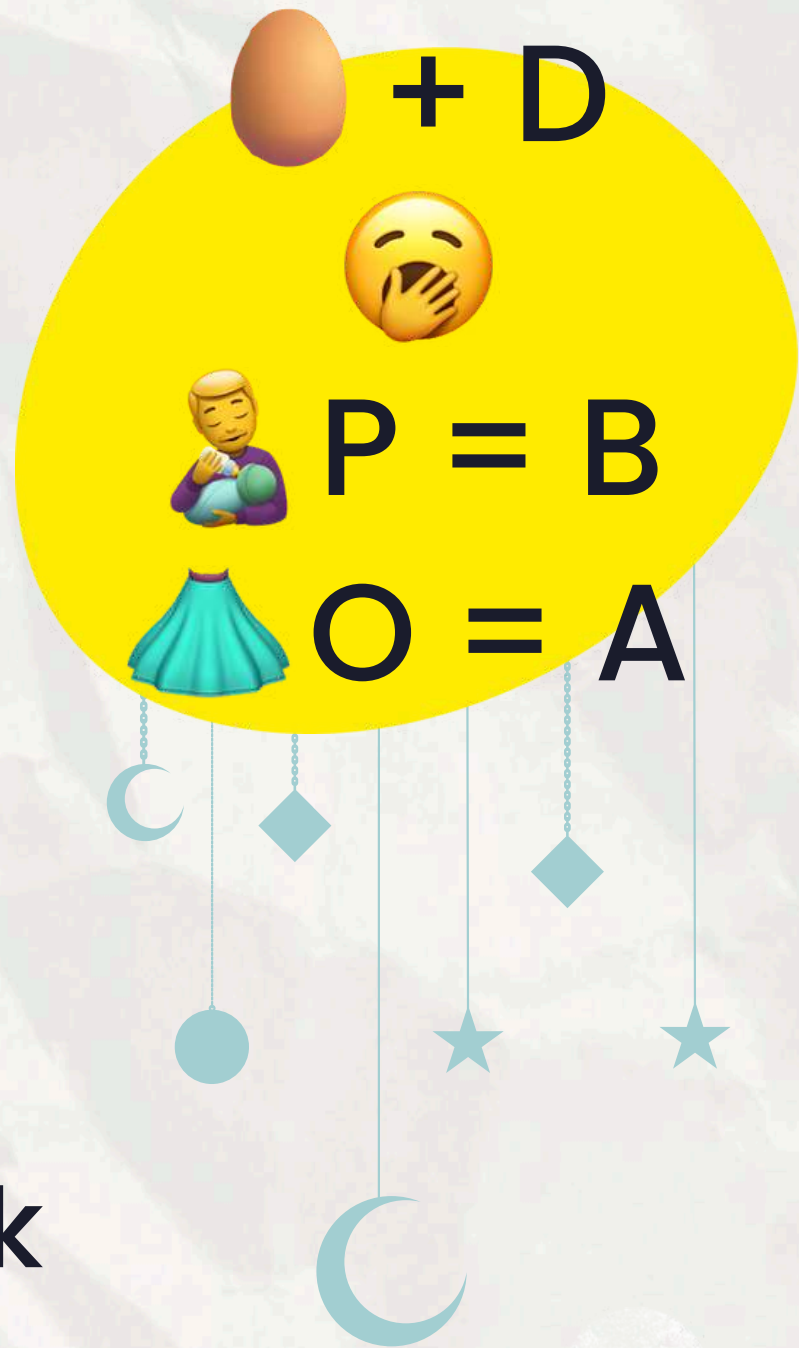
Oplossing

EID

MOE

BA

RAK

= عيد مبارك

= Eid Moebarak

Moebarak = gezegend
Eid = feest

→ Om elkaar een fijn einde
van de ramadan te wensen

Spreek je zoals je schrijft in het Nederlands?

Progressieve en regressieve assimilatie

Zal het water
niet te
koud zijn?

We zien wel, we
kunnen ons snel
afdrogen!

Testje!

Leg je hand op je keel en spreek volgende medeklinkers na elkaar uit:

- s, z
- f, v
- p, b

Wat merk je?

- Bij de medeklinkers z, v en b voel je je **stembanden trillen**
- Bij de s, f en p voel je niks

→ z, v en b zijn stemhebbende klanken
s, f en p zijn stemloos

Hoe werken die op elkaar in?

- Soms komen stemhebbende (SH) en stemloze (SL) medeklinkers **naast elkaar** te staan

→ opvallend, opdracht, onweren ...

Wat is het gevolg?

- Het is moeilijk om een stemhebbende medeklinker meteen na een stemloze uit te spreken, en omgekeerd
- Daardoor **past de ene medeklinker zich aan** de andere aan

Twee manieren

Klank 1 past zich aan klank 2 aan
= **regressieve assimilatie**

bijvoorbeeld

afdak → afvdak
f (SL) past zich aan d (SH) aan ...
... en wordt een v (SH)

Klank 2 past zich aan aan klank 1
= **progressieve assimilatie**

bijvoorbeeld

afzweren → afsweren
z (SH) past zich aan f (SL) aan ...
... en wordt een s (SL)

Vind jij alle assimilaties?

“Ik had een pechdag: het kookboek zei dat ik zout nodig had, maar het was een opvallend moeilijke opdracht om het zoutvat te openen, want het zat potdicht. Tot overmaat van ramp liet ik mijn goudgele zakdoek op de grond vallen en begon het te onweren, waardoor mijn dakvenster wegvloog.”

Verbetersleutel in volgende slide!

Een heleboel assimilaties!

"Ik had een pe**ch***dag:
het kook**boekek sei dat ik
sout nodig had, maar het was
een opfallend moeilijke
obdracht om het soutfat te
openen, want hetsat potticht.
Tot overmaat van ramp liet ik
mijn zakdoek ob de grond
fallen em begon het te
omweren, waardoor
mijn dakfenster
wegfloog."

* Hoor je het verschil met de g in 'dag'?

** Herken je de Engelse g, zoals in 'gate'?

Verhaspelde taal

Wanneer je twee verschillende begrippen door elkaar gebruikt

Welke is niet juist?

- A. afdrukken
- B. afprinten
- C. uitprinten

- A. de koffer weegt zwaar
- B. de koffer weegt veel
- C. de koffer is zwaar

- A. zich irriteren
- B. irriteren
- C. zich ergeren

Welke is niet juist?

- A. bij de prijs inbegrepen
- B. inbegrepen in de prijs
- C. in de prijs begrepen

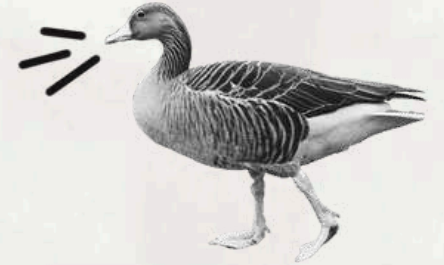

- A. iets verloren zijn
- B. iets kwijt zijn
- C. iets verloren hebben

- A. verwijzen naar
- B. refereren aan
- C. refereren naar

= Voorbeelden van contaminaties

- Foute combinatie of verhaspeling van **twee woorden** of begrippen
- Vaak lijken ze op elkaar in **betekenis** of gebruik
- Sommige verhaspelingen zijn meer **geaccepteerd** dan andere

→ **bekritisieren vs. zwaar wegen**
= aanvaard = niet aanvaard

Paaspuzzels

Welke ei-uitdrukking
beelden de emoji's uit?

Oplossing: Op eieren lopen

Oplossing: Dat zal hem geen windelieren leggen

Oplossing: Een eitje te pellen hebben met iemand

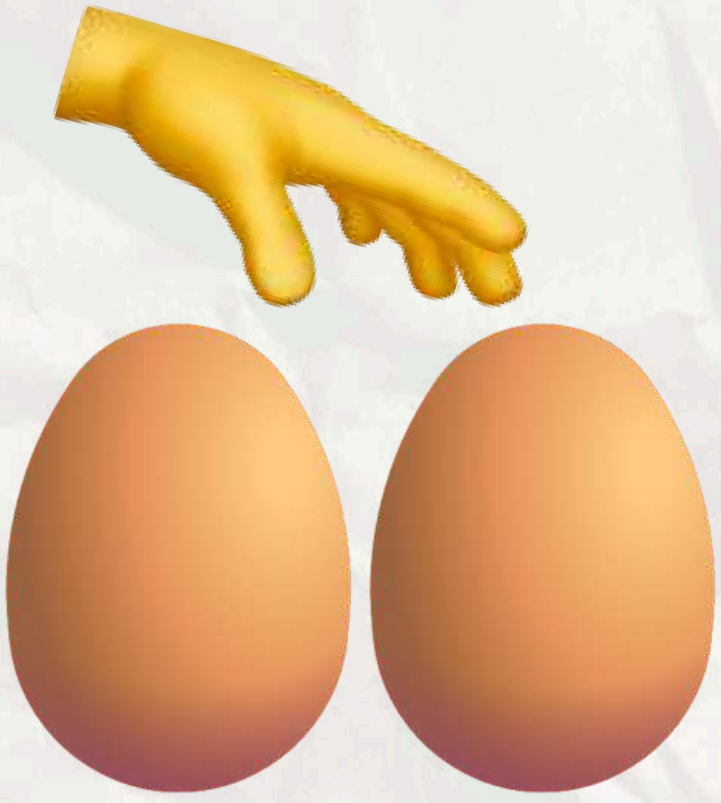
Oplossing: Een blij ei!

Oplossing: De kip met de gouden eieren slachten

Oplossing: Alles is weer koek en ei

Oplossing: Eieren voor je geld kiezen

Ook The Beatles verspraken zich al eens

Hoe malapropismen voor grappige
situaties zorgen

Malapropisme?

= Een uitdrukking **onjuist gebruiken**;
onbedoeld verhaspelen

- Levert vaak **grappige** uitspraken op
- Vernoemd naar personage uit toneelstuk, **Mrs. Malaprop**, die zich vaak versprak

Bijvoorbeeld:

- Slapende honden bijten niet
wel: *Blaffende honden bijten niet*
- Daar kraait geen hond naar
wel: *Daar kraait geen haan naar*

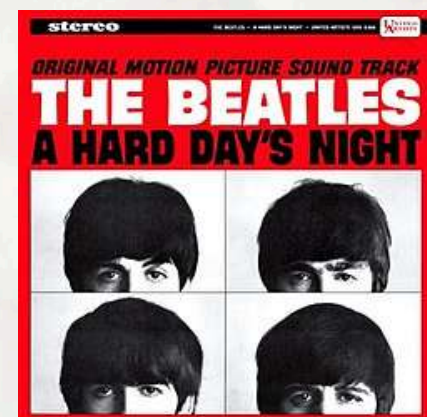

Wist je dat ...

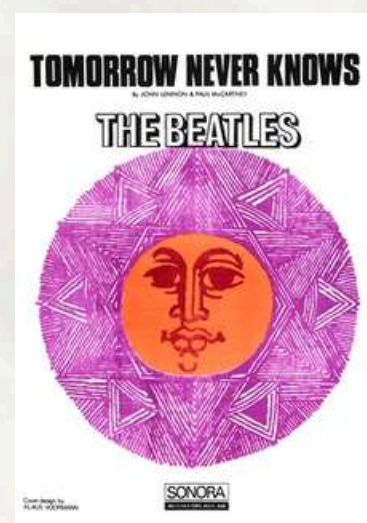
Meerdere liedjes van

The Beatles malapropismen

bevatten?

- *Tomorrow never knows*
wel: *Tomorrow never comes*
- *A hard day's night*
wel: *A hard day's work*

Verhaspelingen
van **Ringo Starr**,
'Ringoism'

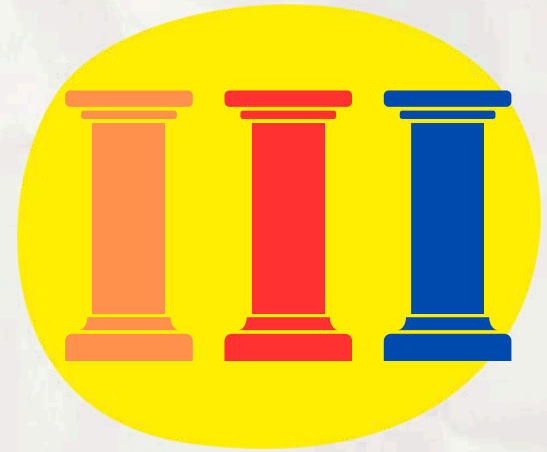
Wat blijft er over van de verzuiling in de media?

Dag van de persvrijheid

Wat is verzuiling?

- Sterke rol in België in 20e eeuw
- Samenleving was duidelijk verdeeld in 3 afzonderlijke **groepen/'zuilen'**
- Op basis van levensbeschouwing: **katholiek, socialistisch of liberaal**
- Elke zuil had eigen universiteit, jeugdbeweging, ziekteverzekering ... en ook **krant**:
 - katholiek: *De Standaard*, *Het Nieuwsblad*
 - socialistisch: *De Morgen*
 - liberaal: *Het Laatste Nieuws*

Zijn de media vandaag ontzuild?

- **Vlaamse kranten** lijken vandaag veel meer op elkaar
- Maar signatuur blijft soms zichtbaar in al dan niet aandacht geven aan bepaalde zaken en opinies
- **Niet in elk westers land** zo!
Politiek perspectief in media in zekere zin aanvaard in bijvoorbeeld:
 - Spanje
El País = linkser, *El Mundo* = rechtser,
La Vanguardia = pro-Catalaans
 - VS
Fox News = pro-Republikeinen
MSNBC en *CNN* = pro-Democraten

Hoe houdt persvrijheid daarmee verband?

- Persvrijheid in een land wordt gemeten op basis van onder andere veiligheid, politieke context en ook **socio-culturele context**

Journalisten kunnen **beperkt** zijn in aandacht geven aan zaken en opinies die in strijd zijn met de socio-cultuur van hun land of zuil

Ten points go to ... Europe!

Muziek met een knipoog naar Europa

Europapa – Joost

- Gaat over een **weeskind** dat door Europa (en daarbuiten) reist om zichzelf te vinden
- Een eerbetoon aan zijn vader, die hem ruimdenkend opvoedde
- Verwijzingen naar Europese **steden en landen én talen** die in Europa gesproken worden
 - “Ich bin in Deutschland, aber ich bin so allein
Io sono in Italia, maar toch doet het pijn”
 - “Heb je een eurootje, please?
Ik zeg ‘merci’ en ‘alsjeblijft’”
- Verwijst ook naar **vrij verkeer** van personen in de EU (Schengenzone)
 - “Heb gelukkig geen visum nodig om bij je te zijn
Dus neem de bus naar Polen of de trein naar Berlijn”

Waterloo – ABBA

- Won Eurovisiesongfestival in 1974 en betekende de **doorbraak** voor ABBA
- Gaat over een vrouw die haar overgeeft aan de avances van een man, net zoals **Napoleon** zich moest overgeven aan het Europees coalitieleger bij de **Slag bij Waterloo** (1815)
- “At Waterloo, Napoleon did surrender And I have met my destiny in quite a similar way.”
- “Waterloo I was defeated, you won the war”

Wist je dat?

Waterloo ligt maar op een halfuurtje treinen van Brussel!

Dragostea din tei – O-Zone

Ook wel: Ma-ya-hi, ma-ya-hoo
Ma-ya-hah, ma-ya-ha-ha

= Eurodance!

- Genre dat in verschillende **Europese landen ontstaan** is
- Samensmelting van invloeden uit stijlen als house, rave, disco, hiphop ...
- Dit lied is in het **Roemeens**, maar ook in andere landen populair:
 - 2 Unlimited (Jump for Joy) uit Nederland & België
 - Eiffel 65 (Blue (Da Ba Dee)) uit Italië

Gaat over de liefde:

Vrei să pleci dar nu mă,
nu mă iei
Nu mă, nu mă iei, nu mă, nu
mă, nu mă iei
Chipul tău și dragostea din tei
Mi-amintesc de ochii tăi

Je wilt weg, maar je neemt me
niet met je mee
Neemt me niet met je mee, neemt
me niet met je, met je mee
Jouw gezicht en de liefde onder
de lindeboom
Doen mij denken aan je ogen

Putain putain – TC Matic

- Geschreven door Jean-Marie Aerts en **Arno**, die zich een Europeaan noemde
- **Meertalig** lied: Frans, Nederlands (in het Oostends dialect) en Engels
 - “Putain putain
C’est vachement bien
Nous sommes quand même
Tous des Européens”
- Ook live gebracht samen met **Stromae** en met Zwangere Guy

The Final Countdown – Europe

- Zweedse vijfkoppige band
 - Heetten eerst 'Force', maar wilden een **breder publiek** aantrekken → Europe!
- The Final Countdown (1986) = heel herkenbaar synth geluid
 - Vaak gebruikt in films/series voor een episch (**aftel**)moment
 - “We're leaving together, but still, it's farewell
And maybe we'll come back to Earth, who can tell?
...
It's the final countdown
The final countdown”

Je kan beter Zweeds dan je denkt

Gelijkenissen met de Zweedse taal

Förstår
du mig?

Förstår du mig? *Versta je mij?*

- Zweeds heeft een heleboel **specifieke klanken**, melodieën en grammaticale regels
 - Bv.: Bepaalde lidwoorden plakken aan het einde van een woord
een kat = *en katt*
de kat = *katten*
de katten = *katterna*
- Maar vaak **grappig herkenbaar** in woordenschat

Swipe voor een raadseltje!

Hoeveel kan jij er vertalen?

- utgång
- kattaktig
- borgmästare
- sköldpadda
- familj
- (att) fördubbla
- förmiddag

Oplissing: uitgang, kattachtig, burgemeester, schildpad, familie, verdubbelen, voormiddag

Sjibbolets

In welke bochten wring jij je (tong) om deze woorden uit te spreken?

Editie
Zweeds

Wat is een sjibbolet?

- Een klank(reeks) die zo specifiek is dat je ze als niet-moedertaalspreker moeilijk kan uitspreken
- In de (mythische) geschiedenis gebruikt als 'paswoord' om mensen uit te sluiten van een groep
 - Tijdens WO II zouden de Nederlanders Duitse spionnen ontmaskerd hebben met het sjibbolet 'Scheveningen'
→ zij zeiden 'sh' in plaats van 'sch'
- Zweeds staat bol van de sjibbolets
 - Swipe, zet je geluid aan, en probeer de woorden goed uit te spreken!

Sverige

Zweden

pågatåg

stoptrein

→ in provincie Skåne

sjuttiosju

zevenenzeventig

varsågod

alsjeblieft/graag gedaan

sjuksköterska

verpleegkundige

Hoe kan je 'kinderspel' vertalen?

Uitdrukkingen in andere talen

Deze gigameloen
opeten is
kippensoep!

É canja

- Portugees
- “Als **kippensoep**”
- Kippensoep maken is in Portugal blijkbaar erg gemakkelijk!

朝飯前 (Asameshi mae)

- Japans
- “Nog **voor het ontbijt**”
- Zo eenvoudig dat je het nog voor je eerste maaltijd kan afhandelen

Małe piwo

- Pools
- “**Klein bier**”
- Ook wel: iets onbelangrijks, net zoals in het Nederlands

Tereyağından kil çeker gibi

- Turks
- “Als een **haar uit de boter halen**”
- Herken je van het Nederlands, maar met een heel andere betekenis!

At stjæle slik fra et barnt

- Deens
- “Als **snoep van een kind stelen**”
- Taal verraaft ...

Familect

Hoe noem jij de afstandsbediening?

Ik zoek even het
bakske/bakje/machientje/
knoppenkastje/kaske/
de zapper/floeper/...

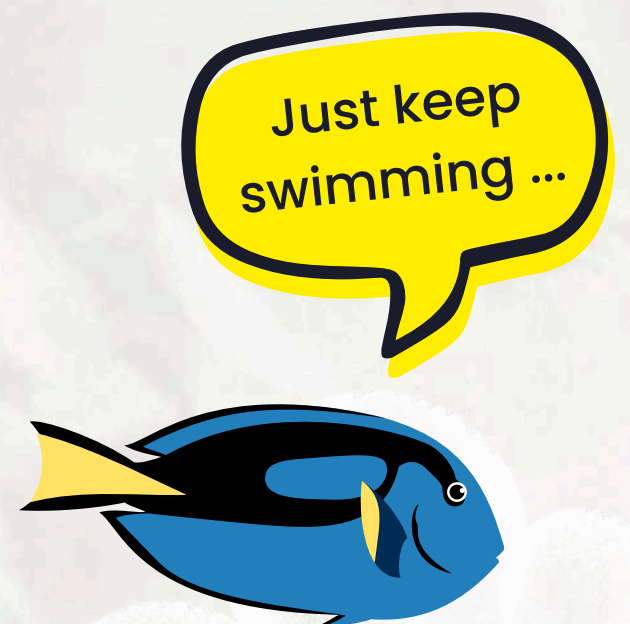
Elk huisje zijn taaltje

- Familielect = **gezinstaal**
 - Typische woorden of uitdrukkingen binnen een gezin
 - Vooral woorden voor dingen die in de **gezinscontext** voorkomen, zoals eten
- Vaak een **verspreking** van een kind, die iedereen (ook ouders) heeft overgenomen en nog steeds gebruikt
- Getuigt van een band én versterkt die band → de gezinstaal **definieert** een **in-groep**

Spitsvondige voorbeelden ¹

- **zwiepzappers**
= ruitenwissers
- **frat**
= aangebakken vet dat overblijft in de pan
- **slapertjes/slaapbeestjes/vaakluis**
= korstjes in je oog bij het wakker worden
- **Makkewakke?**
= Mag ik het water alsjeblieft?
- **pjets**
= flauw van smaak
- **dory**
= schoonmaakrobot voor in een zwembad

Spitsvondige voorbeelden ²

- **witte broccoli**
= bloemkool
- **slingers/pieren**
= spaghetti
- **doorheensap**
= multivruchtsap
- **pikkepik**
= Tabasco
- **rond vleesje**
= hespenworst
- **flapjes**
= wraps

Doe jij beter? Reageer hieronder!

Hoe heet een inwoner van El Salvador? En Namen?

Quizje niet voor de hand liggende inwonersnamen

Hoe heet een inwoner van ...?

● El Salvador

● Bangladesh

● Cyprus

● Kortrijk

Hoe heet een inwoner van ...?

● Trinidad en Tobago

● Madagaskar

● Andorra

● Namen

Vergezocht of geniaal?

Uitdrukkingen uit onze dialecten

5 euro inzet?!
Da kan mannen
broeine ni trekke.

...?

Ge zietj er Brussel en Parouësch dee

📍 Oost-Vlaanderen (Denderstreek)

= Je ziet er Brussel en Parijs doorheen

= De koffie is slap

Kgoa ui mee ui muile tegen de Dampuurte plakke

📍 Oost-Vlaanderen (Gent)

= Ik ga je met je gezicht tegen
de Dampoort plakken

= Je irriteert mij

Zes teige nen hoek van een ronne tofel geloepe

📍 Vlaams-Brabant (Leuven)

= Ze is tegen een hoek van een
ronde tafel gelopen

= Ze is zwanger

Da kan mannen broeine ni trekke

↘ Van een bruin paard (en
geen portemonnee), dat zo'n
zware last niet kan voorttrekken

📍 Brussel

= Dat kan mijn bruine
niet trekken
= Dat kan ik niet betalen

Ge zijt me echt balle aant breke

 Limburg (Genk)

= Je irriteert mij

 Van het
Italiaans "Non mi
rompere le palle"

Dzje zet nog te lei vir ouër poeten op te heffe

 Limburg (Hasselt)

= Jij bent nog te lui om
je voeten op te heffen

= Je bent heel lui

Je zoet een frang in tweien bieten

📍 West-Vlaanderen

- = Jij zou een muntstuk in tweeën bijten
- = Je bent heel zuinig

As ons kat een koei was, koste we ze melken achter de stoof

📍 Antwerpen

- = Als onze kat een koei was,
konden we haar melken
achter de kachel
- = Het is was het is

Oh, wauw, hey! Pst pst!

Hoeveel betekenis zit er in zulke kleine woordjes?

Het tussenwerpsel

bon wow oké ja
hallo euh aha oh sorry
goh allee zenne sst mercikes
hè hè awel verdorie hoor

- Kort woord, maar boordevol betekenis
- We gebruiken het continu: **1 op de 10 gesproken woorden** is een tussenwerpsel
- Tot voor kort amper te vinden in de (nochtans erg uitgebreide) woordenschat- en grammaticaboeken van het Nederlands

Volgens taalkundige Felix Ameka zijn er 3 woordsoorten die in élke taal bestaan: het werkwoord, zelfstandig naamwoord en ... het tussenwerpsel!

Rommel ↔ magie

- Sinds een goed jaar wél uitgebreid herzien in online grammaticaboek *Algemene Nederlandse Spraakkunst*
- Waarom heeft dat **zo lang geduurd**?
 - Tussenwerpsels passen moeilijk in bestaande zinsbouwtheorieën
 - Worden gezien als rommel tussen 'echte' zinsdelen
 - Zijn complexe, bijna magische woorden met veel functies, regels, uitzonderingen

Voorbeelden

- De plaats verandert de betekenis/functie

- 'Hè, zo stom' ↔ 'Zo stom, hè'
emotie uiten instemming vragen

- Maar! Je kan niet elk tussenwerpsel eender waar zetten

- 'Nou, dat vind ik niet fijn, hoor'
↔ 'Hoor, dat vind ik niet fijn, nou'

- Sommige tussenwerpsels kan je verdubbelen of verkleinen

- 'Awel?' ↔ 'Awel awel?'
'Salut' ↔ 'Saluutjes'

- Tussenwerpsels zijn modegevoelig

- 'Hemeltjelijef' ↔ 'Hayek'

- Tussenwerpsels hebben niet altijd een afgesproken spelling

- 'Euh' ↔ 'Eu' ↔ 'Eh' ↔ 'Uh'
'Merciekes' ↔ 'Mercikes'

Want amper
in officiële
communicatie

Onderwatercommunicatie

Wat als je moet communiceren om te overleven, maar niet kunt spreken?

1. Handsignalen

- Meest gebruikelijke vorm van onderwatercommunicatie

Bijvoorbeeld

Ben jij oké?
Ik ben oké!

Naar boven

Ik ben
niet oké,
er is iets
mis

2. Lichtsignalen

- Voor meer ervaren duikers die in het donker duiken
- Weinig licht, dus geen handgebaren mogelijk
→ gebruiken zaklamp

Bijvoorbeeld

Een cirkel maken met je zaklamp = Ben jij oké?
Ik ben oké!

3. Geschreven communicatie

- Met een **waterbestending duikbordje** kunnen duikers ook onder water aantekeningen maken

4. Audiotoestellen

- Meestal metalen objecten die de tank raken of gadgets die de lucht in de tank gebruiken om **geluid** te maken
- Nadeel: kunnen enkel verifiëren dat er iemand in het water zit, maar de richting van het geluid niet aanwijzen

5. Lichaamscontact

- Als er helemaal geen licht is (bijvoorbeeld in een grot), moeten duikers terugvallen op **fysiek contact**

Elkaars arm vasthouden
en zoveel mogelijk
handgebaren gebruiken

Ontbreekwoorden

Woorden die nog niet bestaan,
maar dat wel zouden moeten

Hartenknaller

= Liefde op het eerste gezicht

= Nederlandse woord voor *coup de foudre*

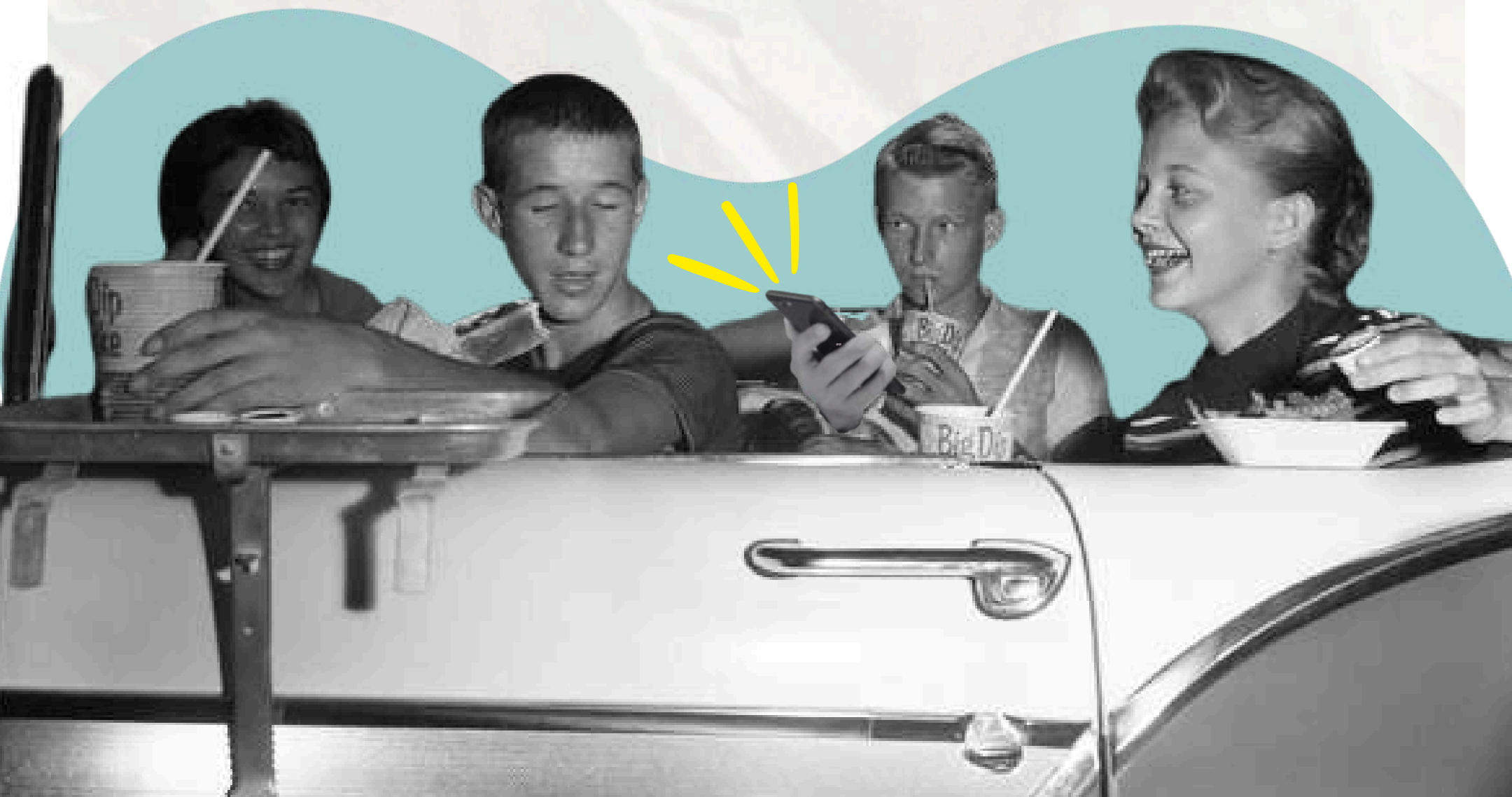

Asosurfer

= Die ene persoon die zonder gêne blijft scrollen op TikTok, zelfs op een café-avond of daguitstapje

Negeerzeer

= De schaamte die je voelt als niemand antwoordt op je berichtje in de groepschat

Zonderonde

= De afstand die je aflegt zonder te registreren op Strava – met de nodige frustratie tot gevolg

Knus-zussen

= Vrouwen met een bijzonder hechte band

= Tegenhanger van een *bromance*

Vriendeling

= iemand die meer is dan een kennis,
maar (nog) geen vriend

Tegenklinker

= Als enige persoon in het gezelschap in andere tussentaal spreken

sebiet niet
vergeten
fringn* è!

Nink**!

...

* remmen

** nee hoor!

Voor post infographic 2

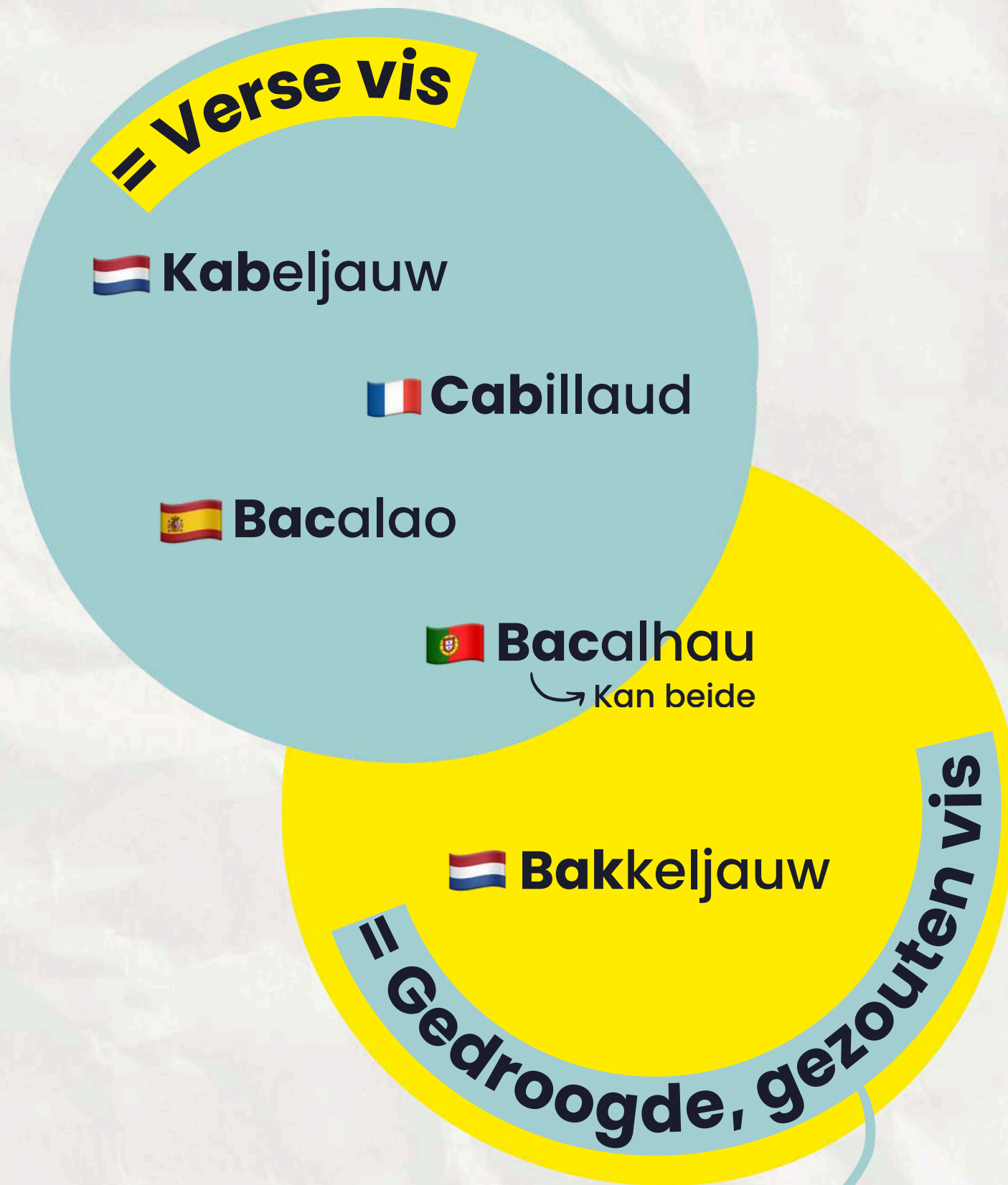

Kabeljauw en bakkeljauw

Toeval of niet?

Hoe verklaren we dit zootje?

- 16e eeuw: Basken en Portugezen visten kabeljauw in Canada
- Zoutten en droogden de vis aan een stok om onderweg te bewaren
- Ook wel 'stokvis'

Theorie 1: klankwisseling

Baculus (Latijn)
= 'Stok', zie 'stokvis'

Bakailao (Baskisch),
bacalhau (Portugees), bacalao (Spaans)

Kabeljauw (Nederlands)
Medeklinkerwisseling:

'bak' werd 'kab'

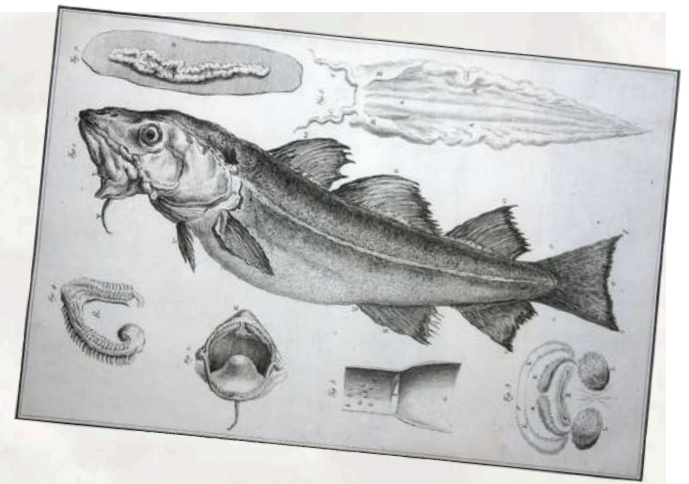
Bakkeljauw
(Nederlands)

Cabillaud (Frans)

Theorie 2: toeval

Caput + latus (Latijn)
= 'Dikkop'

Cabillaud
(Frans)

Kabeljauw
(Nederlands)

Baculus (Latijn)

Bakailao (Baskisch),
bacalhau (Portugees),
bacalao (Spaans)

Bakkeljauw
(Nederlands)

A fishy situation

Theorie 2 is waarschijnlijker, maar het blijft azen op een waterdicht verhaal – wellicht weten we het nooit zeker

